

Portet HB

Star je 26 let, Navarčan, član organizacije KAS in medijski predstavnik politične stranke Herri Batasuna. Floren Aoiz je prototip novega zaroda baskovskih "abertzalesov". To je radikalna skupina, ki se vedno bolj identificira z izvršilno vejo baskovske organizacije ETA. Izobražen mladenič, da enkrat postane profesionallec gibanja za neodvisnost. Za karšn okoli ceno.

Star je 26 let in v času Francove smrti (1975) je že obiskoval kulturne prireditve. "Kjer se je čutila toplina abertzalizma v Navarri." To pomeni, da je Floren Aoiz tedaj imel 9 let in s temi prvimi koraki stopil na ozko in zaprto pot, kamor ga je pripeljala danes: v vodilno skupino Herri Batasuna (HB). Še prej je deloval v KAS, ki zajema tudi Eto in jo zastopa tudi v koaliciji HB.

Floren, pomanjševalnica Florencia, se je rodil v Tafalli; njegova družina ima karlistično preteklost, se pa danes politično ne udelejuje. V srednji šoli je bil miren fant, pri študiju marljiv; predvsem pa je bil, kot pravijo njegovi učitelji, priden fant. Učenec sicer ni postal duhovnik, je pa postal "abertzale". To mu je bilo tako jasno, kot bi mu bila že ob rojstvu usojena pot v politiko. Še ni končal COU, že se je priključil mladinski organizaciji KAS, kjer se je ETA že tradicionalno napajala s svežimi kadri.

Floren je srednje rasti, svetle polti in pravih potez na obrazu. Izraža se skopo, neprenehoma

te gleda naravnost v oči, kot bi ti govoril: vse, kar sem ti povedal, je čista resnica. Misli pripoveduje z nekakšno trmo, čeprav brez sijaja.

To je seveda težko vsakokrat, ko kdo brani terorizem kot način za dosego političnih zahtev. Beseda "zahteva" je med najljubšimi besedami mladega Aoiza, ki ima še eno veliko ljubezen: vsakokrat govoriti o tem, da je problem v obstoju dveh enakih nasilij: tistega, ki ga izvaja ETA, in onega, ki ga povzroča španska država. In mogoče se prav s tem ponavljanjem skuša prepričati o nečem, česar na teh ravneh nihče ne verjame, razen njega in njegovih prijateljev. Priznava, da ga močno privlači romanopisje, še posebej kriminalni romani; občuduje pisatelja Vargasa Lloso in Aleja Carpentiera.

V urah, posvečenih branju, pa so na prvem mestu politični papirji, kot jih sam imenuje, o Baskiji, prav tako o celotni Španiji. Njegova pomanjkljiva izobrazba – ni se vpisal na univerzo, med drugimi političnimi grupacijami pa pozna samo svojo lastno – ga vseeno ne omaja, da bi podvomil o pravilnosti svoje poti. Prepričan je, da je najboljša izobrazba na ulici, kjer poteka resnično življenje. Takšno življenje mu včasih ponudi kakšnega mrtveca, žrtev Ete, toda Florenu Aoizu ni všeč, če mu omenjate Etine mrtve: "demagogija mrtvih iz supermarketov, otrok.

Niti on, eden izmed "trdih" v stranki Herri Batasuna, noče omenjati nedolžnih žrtev.

– *Kako bi označil samega sebe?*

– Sem oseba, ki trenutno deluje kot glasnik stranke Herri Batasuna, in na neki način predstavlja novo generacijo; slednja je vstopila v patriotsko levico (izquierda abertzale) pred nekaj leti in počasi postaja pomemben element politične stranke Herri Batasuna.

– *Kakšna je razlika med vami, novimi, in vašimi predhodniki, vodilnimi v HB?*

– Naš osnovni identitetni znak je dejstvo, da nasprotujemo okoliščinam, ki niso natančno frankistične, marveč imajo nove elemente.

– *Kaj pa ideološko – so med vami kakšne razlike?*

– Čeprav je bila patriotska levica zelo povezana s številnimi izmi, ki so bili prisotni v kulturi politične levece, v resnici to ni bilo tako pomembno. Bile so reference, bolj kot pa resnične pripadnosti. Govorilo se je o marksizmu-leninizmu ter drugih stvareh, toda tu ni resnične kontinuitete, pač pa obstaja v drugem konceptu; v narodni osvoboditvi, v samoodločbi. Premikali smo se na določenem področju, socializmu, toda brez večjih določil. Nihče pa ne more ubežati protislovjem te definicije.

– *Torej ne morete govoriti o kakem konkretnem modelu socializma?*

– Ni nam vseh primerjava z nikomer. Naš model moramo šele določiti. Zgodovina je v tem smislu precej frustrirajoča. Vseh so nam nekatere stvari iz kubanskega in nikaraškega modela, druge ne.

– *Za tvojo generacijo – ali ima smisel stara utopija prvih članov Ete, ki so svoje poglede upirali v alžirsko osvobodilno gibanje?*

– Nekateri ljudje v Eti so živeli v burnem letu 68, ki je vezano na to; drugi se identificirajo s fenomenom vojne v Vietnamu. Toda položaj je spremenljiv.

– *Bili sta dve Eti, tista "polimilis", bolj socialistična, in bolj vojaška ETA, narodnjaška?*

– To se je poveljevalo. Razlike so se vzpostavile predvsem okrog politične strategije; ti razlogi pa so bili odvisni od odgovorov na določena vprašanja baskovske družbe, bolj kot pa od mednarodnih definicij. Prav gotovo pa obstaja samo ena ETA – politično-vojaška, katere politični projekt je propadel.

– *Govoril si o spremenljivih političnih situacijah. To, kar se je zgodilo v zadnjih letih v*

Španiji – mar si niste kdaj zastavili vprašanja o upravičenosti obstoja Ete?

– V nastanku in zgodovini Ete obstaja direktna implikacija, vodenje odporniškega gibanja, usmerjenega zoper dano situacijo, ki je opisana kot dominacija španske države. To je razlaga, ki jo ponuja ETA, pa tudi del baskovske družbe.

– *Zakaj verjameš, da je vedno več takih, ki mislijo, da je obstoj Ete nesmiseln?*

Floren Aoiiz

– Kajti razlagati Eto kot antifrankistično gibanje, kar je res – del njene zgodovine je v neposredni povezavi. Toda ETA se ne pojavi kot antifrankistična in niti ne izgine skupaj z njim. Boj ni usmerjen v dosego določenega političnega sistema, ampak se usmerja v politične zahteve, v neodvisnost.

– *Nisem mislil političnih ciljev, marveč na uporabljene metode za dosego teh ciljev, torej uporabo nasilja.*

– Vprašanje nasilja je odvisno od poti, ki so na razpolago za obrambo teh zahtev. Herri Batasuna ne izvaja nasilja; ima določeno stališče do nasilja, ki ga izvaja ETA. V sedanji perspektivi

ne bomo obsodili vojaške, oborožene aktivnosti tistih, ki skušajo braniti te zahteve.

– *Vi predstavljate KAS, in le-ta znotraj stranke Herri Batasuna predstavlja Eto.*

– Ko govorim o nas, s tem mislim Herri Batasuno. Nisem glasnik KAS niti nisem za to pooblaščen.

– *Torej če KAS in HB branita različne stvari v zvezi z nasiljem, bi ga KAS silovito zagovarjal, HB pa ne toliko?*

– To sta dve različni politiki. Herri Batasuna ne brani, recimo, politične ocene, da je nasilje politični izraz nekega konflikta, ki mora imeti politično rešitev.

– *In KAS?*

– Se identificira s projektom, kjer je nemogoče doseči politične cilje izven ... striktno s političnimi sredstvi.

– *To je težko razumljivo. Oziroma, ETA je znotraj KAS in KAS sestavlja del koalicije politične stranke Herri Batasuna. Vodstvo Herri Batasuna – narodni svet, je v veliki večini sestavljen iz članov organizacije KAS, tako kot ste to Vi. Potem se izkaže, da ni razlik – s tem mislim na kriterije – med Eto in vodstvom Herri Batasuna.*

– S stališča organske strukture se KAS ne pokriva s Herri Batasuna. V HB so ljudje, ki niso člani KAS. V narodnem svetu so ljudje iz KAS, to je res, toda tam so tudi člani atletskega kluba Bilbao, kar pa še ne pomeni, da predstavljajo svoje moštvo. Članstvo Herri Batasuna je izbralo 25 oseb v narodni svet. Kakšnih 12 jih je bilo povezanih s KAS.

– *Potemtakem je vloga KAS v stranki Herri Batasuna precej velika.*

– To je poenostavljanje. KAS ne predstavlja ene struje znotraj HB.

– *Ali predstavlja samo skupino za pritisk?*

– Ne verjamem, da bi to lahko tako imenovali.

– *Vi osebno niste spoznali frankizma niti velikega pogroma zoper narodno gibanje – imate šele 25 let. Toda držī, da pripadate ne le organizaciji KAS, marveč da ste tudi eden od njenih voditeljev ...*

– Imam 26 let ...

– *Želeli bi vedeti, zakaj verjamete, da je nasilje – kar imenujemo terorizem – najboljši način za doseg nekega cilja.*

– Ubijati ni najboljši način za nič. Problem je v tem, da obstajata dve vrsti nasilja.

– *Tega ne bi sprejelo ravno preveč ljudi,*

namreč, da je nasilje varnostnih sil primerljivo z nasiljem Ete.

– Je nasilje druge strani, je mučenje, so zaporniki.

– *Zaradi atentatov, ki jih je izvedla ETA v zadnjih letih, zaradi nastavljenih bomb v supermarketih, ubitih otrocih, so vas kritizirali tudi zgodovinski voditelji Ete. Kaj ste si ob tem mislili?*

– Če misliš nadaljevati na ta način, ti jaz ne mislim odgovarjati, to se zdi kot zasliševanje ...

– *Toda te stvari tvorijo zgodovino, ki jo vi branite. Ne morete sedaj reči, da o tem ne želite govoriti. Želela bi vedeti, kaj menite o teh atentatih.*

– Kaj menim? Da smo se znašli na terenu demagogije, z mrtvimi otroci in bombami v supermarketih. Vedno pa pozabljaš na drugo nasilje, skrivaš ga za zidom. Tvoje razmišljanje je od vekomaj.

– *Ne morete mi navesti enega primera nasilja, ki bi ga izvajala Civilna garda, ali policija, in bi bil podoben vašemu. To ni demagogija, to je čista resnica.*

– Nasilje je na obeh straneh. Problem je v ozadju, je političen. To ni stvar neke skupine fanatikov, kot je nekdo rekel, ki ima podporo zato, ker je v Baskiji odstotek mentalno obolelih najvišji na svetu.

– *Pa govoriva z drugimi izrazi, če se vam zdi. Kar 14 % aktivistov HB – ne volivcev – se je na glasovanju izreklo, da nasilje ni najboljša pot za doseg političnih ciljev stranke Herri Batasuna.*

– Da bi bil član Herri Batasuna, ni nujno, da si prepričan o nasilju kot pozitivnem načinu za doseg političnih ciljev. Najmanjši skupni imenovalec ni to; pač ne obstajajo politični kanali za obrambo neke zahteve. Potem so tu nekateri, ki štejejo nasilje za pozitivno, nevarno ali celo kontraproduktivno.

– *Vi ste med prvimi, zato ste član KAS.*

– Ni to tako točno. Odgovornost za nasilje Ete pade na vedenje države. Če bi se drugače obnašala, potem tudi Ete ne bi bilo. Toda mi še vedno nimamo pravice do samoodločbe – da se torej svobodno odločimo med vsemi opcijami – med neodvisnostjo, federacijo, tisoč stvarmi. Tega ni.

– *Antxon se v nekem pismu, kar smo lahko prebrali v časopisju, zavzema za konec nasilja. Kakšno težo pripisujete takšnemu mnenju?*

– To je vsekakor motiv za razmislek o Eti, ki izvaja oborožen boj. Herri Batasuna ga ne izvaja.

– *Antxon Etxebeste je za HB zahteval vodilno politično vlogo v baskovskem osvobodilnem gibanju. Kaj po Vašem mnenju želi s tem?*

– To morate vprašati njega. Ne čutimo, da bi kdor koli omejeval našo vodilno politično vlogo. Mnenje Antxona Etxebesta spoštujemo, kot mnenje katere koli druge osebe. Ne čutimo se odrinjene.

– *Kaj pa izstop Txema Montera ter njegovo mnenje o HB in Eti, ga tudi ne upoštevate?*

– To se dogaja v vseh političnih strankah. Socialistična stranka (PSOE) je ostala brez Damborena, baskovski nacionalisti (PNV) pa brez Gororda.

– *Ti podatki – ob dejstvu, ki ga vsi zagovarjajo, namreč, da vam ulica nič več ne pripada – že ne bi mogli zbrati množice, obenem pa nakazujejo, da je terorizem kot politično orožje vse bolj odbijajoč. Ostajajo osamljeni.*

– Znašli smo se v situaciji, ki je bila še pred petimi, šestimi leti naravnost nemogoča. Ne samo, da se počutimo sami, marveč opažamo, da je del PNV – EA in celo gibanje, ki prihaja iz vrst EE (Esquerra de Euskadi, Baskovska levica), naklonjeno celi vrsti naših zahtev.

– *Dobro, toda to je lahko taktična poteza Garaikoetxa (predsednik Generalnega sveta Baskije v času njene razglasitve za autonomno regijo – 11. januarja 1980; op. prev.).*

– Že mogoče, toda bomo že videli, kako bo na to reagiralo vodilno telo.

– *Bili ste vodja Jarraia, nekakšne mladinske organizacije znotraj KAS. Ker stvari dobro poznate – mi lahko poveste, ali je pogosto, da mladi ljudje iz Jarraia preidejo k Eti, kot je bilo v pri znanem Etinem borcu San Epifanii?*

– Ni bilo takih primerov. Tema o mladinskih skupinah je zapleten fenomen. So ljudje, ki ostajajo, in so takšni, ki ne ostajajo. ETA se je krepila prav iz teh vrst. Določeno število oseb je prešlo v vrste Ete.

– *Zakaj tega niste storili tudi Vi?*

Preden mi odgovori, se smeje, kot da bi to bilo vprašanje brez smisla.)

– Vedno sem bil prepričan, da mora vsakdo stopiti na tisto pot, za katero meni, da je najbolj gotova, in kjer lahko največ prispeva k tistim idejam, ki jih zagovarja. Vloga, ki jo imam v tem boju, se mi zdi zanimiva. Možnost, da stopiš v stik z Eto, se mota po glavah tisočev mladih ljudi. Toda vsak sam odgovori na to vprašanje. Jaz

sem se vedno gibal na političnem terenu.

– *Vedno ste bili “zlati kljunček?”*

– Vedno sem bil aktiven v komunikacijah, informatiki. Tu sem se orientiral, znašel, in na tem področju so me tudi moji tovariši videli še najbolj koristnega.

– *Ne da bi se spuščali v druge ugotovitve – Vaš položaj je nekako bolj udoben kot položaj tistega, ki zagrabi za pištolo.*

– Vedno sem bil prepričan, da obstajajo posamezniki, ki so pripravljeni dati za stvar veliko več kot jaz. So ljudje, ki mislijo, da so Etini aktivisti brezsrčni morilci; meni pa se zdijo ljudje, ki tvegajo svoja življenja, in seveda življenja drugih, toda v neki politični perspektivi. O moralni integraciji teh oseb sploh ne dvomim. To trdim neodvisno od vsega, kar vse se nam lahko zgodi, ampak to je treba gledati v tem kontekstu.

– *Kaj pa z moralnega vidika – kako se Vam zdi ubiti sebi podobnega?*

– To se mi zdi kot stališče, ko braniš politične ideje. In ta obramba političnih idej naj bi bila logika politike. Z moralnega vidika me odbija, toda nisem prepričan, da bo to ena stran (ETA) to opustila kot svojo dejavnost.

– *Če ETA neha ubijati, potem ne bo več niti zasledovanih niti zaprtih.*

– Odkrito rečeno – izginotje Ete ne bi pomenilo tudi učinkov policijske represije. Slednja je obstajala pred pojavom Ete in bo obstajala tudi po njej.

– *Imate občutek, da živite v vodnem mehurčku?*

– Ne, kje pa! Ko opravi vsakodnevno delo, se srečujem z zelo različnimi ljudmi.

– *Po aretacijah v Bidartu mnogo ljudi misli, da je Eta na poti izginotja. Kaj o tem menite Vi?*

– Ne vem. Težko je ocenjevati od zunaj ilegalno organizacijo.

– *Policija, recimo g. Vera, pa tudi Atutxa (sedaj šef baskovske policije) pravi, da Vi pripadate mladinski organizaciji HB, ki v resnici vodi Eto od trenutka, ko je bila “obglavljena” v Bidartu.*

– Niste dobro obveščeni. Policaji, ki nas nenehoma zasledujejo, lahko pojasnijo realnost, nikoli pa tega ne morejo prikazati, ker je lažno. Ni verjetno, da bi organizacija, ki je ETA, z vso svojo zgodovino, nenadoma prepustila vodstvo nekim tujcem.

– *Ne da bi bili. Toda visoki uslužbenci notranjih zadev so oznanili, da so pri nekem aktivistu*

Ete našli neki dokument, ki ste ga napisali Vi, govori pa o pogovorih med PNV in HB.

– Pozornost mi vzbuja dejstvo, da to pravi prav Ataxuta, svetovalec baskovske policije. Želel bi vedeti, ko bi spoznal, kateri so in kateri niso moji dokumenti. Nič nisem napisal in tega ničesar nisem nikomur poslal, če pa takšni dokumenti obstajajo, potem jih ni napisala moja roka.

– *Vedno več je pripovedi, v katerih se člani HB povezujejo s člani Ete, Inigo Iruin je bil vpleten v pobiranje "revolucionarnega davka", vanj ga je spravil sodnik Bueren.*

– To bomo videli, ko bo sodni proces. Lahko bi celo postavili pod vprašaj vsebino obtožnice. Stvar je v tem, da mi nimamo politikov, oblečenih v sodnike, oni pa jih imajo.

– *Javno ste grozili sodniku Buerenu. (Prejšnjega februarja, po policijski preiskavi sedeža Herri Batasuna v Pamploni, je Aioiz o sodniku dejal: 'O njegovem obnašanju imamo zelo dobro zabeležko in temu primerno bomo ukrepali.')*

– To ni bila grožnja, to je bilo politično stališče. Ko Arzalluz (vodja stranke PNV) pravi, da mu zmanjkuje potrpljenja, ga nihče ne toži.

– *Kako politično ocenjujete Arzalluza?*

– Arzalluzove poteze so lastne predstavniku prve baskovske politične stranke, ki je še vedno baskovska politična stranka. Še vedno je sposobna, da se vsa baskovska politika vrti okrog nje. In to je bilo še pred izbruhom nesoglasij. So pa politične prakse, ki delajo njej v škodo.

– *Dejavniki, ki nasprotujejo HB – ali lahko predvidite, kakšno volilno ceno bo to imelo za vas?*

– Sprašujete, ali nas je strah, da bi HB izkravela na volitvah? To se že dogaja. HB je izgubila glasove. To sicer skušamo zaustaviti, da bi vse skupaj obrnili v nasprotno smer. Na zadnje volitve smo šli v zapletenih in težavnih okoliščinah. Vsa javna občila so bila proti nam. Včasih je zmaga že to, če ostanemo na istem.

– *Terorizem se med drugim opravičuje tudi z gospodarsko krizo, ki vlada v Baskiji.*

– Stranka PNV si ne drzne javno govoriti o tej temi. So določeni dogodki, ki jih nihče ne zanika; toda prav tako lahko rečem, da je vlada v Madridu vedno želela vlagati v gospodarstva na tistih področjih, kjer je bila stranka PSOE (v času tega intervjuja na oblasti) volilno rentabilna.

– *Drug problem so majhe možnosti, da bi država spremenila svoje obnašanje in se vrnila k pogajanjem z Eto.*

– ETA namerava najti rešitev v pogajanjih. Vsaj v Alžiriji je pokazala voljo, da nadaljuje na ta način. Iz tega seveda oblikujem zaključek. Prepričan sem, da španska država ni bila sposobna preboleti poraza, ki bi ga lahko doživela – tisti, ki so vodili pogajanja v Alžiriji, so bili pripravljeni do določene točke, niso pa imeli tako kritega ozadja, kot bi se pričakovalo. Je kaj malo vredna dobra volja za pogajalsko mizo, če ne morejo zagotoviti enotnosti v svoji skupini.

– *Utemeljeno mnenje pravi, da je bil eden izmed ciljev Herri Batasuna skrbeti za pogajanja s PNV, da bi odpravil sporazum iz Ajurie Eneje in se tako rešil iz preganstva.*

– Nismo osamljeni. Vedno, tudi v najhujših trenutkih smo nadaljevali pogovore s političnimi skupinami. Problem pa je to, da ima sporazum iz Ajurie Eneje vsako leto manj konsenza. Na pogajanjih ne sodelujejo vsi tisti, ki so bili še na začetku. Tisti, ki so ostali zunaj EA (...), pa so dali še največ patriotskega "črnila" samemu procesu pogajanj.

– Vi prav tako menite, da ni bila ETA še nikoli tako blizu koncu kot je prav v tem trenutku?

– ETA je že vedela, in ponavljam, ko se je odločila za to, ko je vstopila v to idilično podobico po Francovi smrti, je ostalo še mnogo nerešenih vprašanj, kar ji je oslabilo podporo nekaterih krogov. Mi se gibljemo na področju, delujemo v okviru zahteve po samoodločbi, kar ima smisel tudi sedaj – in to zahtevo ohranja, tudi Herri Batasuna.

– *Mar je smiselno to, kar je dejal Idigoras, namreč da "kdor voli Herri Batasuna, voli Eto"?*

– Ne vem, ali tisti, ki glasuje za HB, glasuje tudi za Eto. Kar trdim, je, da glasuje za politični projekt Herri Batasuna. ETA se na volitvah ne prikaže.

– *Vse to mi prihaja na misel, kajti želela bi vedeti, ali Vi verjamete, da je obstoj Ete navadna ovira za HB?*

– Mi v prvi vrsti želimo razvijati naše akcije v drugačnih koordinatah, kjer ne bi bilo nasilja.

– *Sedaj se verjame, da bi za konec nasilja zadostovala vloga Ete v bodoči zgodovini kot organizacije, ki se je po smrti tisočev odpovedala svojim ciljem. To podoba je v sebi težko sprejeti.*

– O tem nimam dovolj podatkov, toda imam občutek, da bi ETA, če bi na koncu spoznala svojo zgrešeno pot, to javno oznanila.

– *Dejali ste, da Vas smrt odbija. To pa je v nasprotju s tem, da bi HB obsodila atentate Ete.*

Vam povzroča težave, da živite v takšni shizofreniji?

– Atentate vrednotim znotraj političnega področja, čeprav se po drugi strani po svojih najboljših močeh trudim, da bi bilo nasilje na obeh straneh – čimprej odpravljeno. Ne vidim pa razloga, zakaj bi jih obsodili. Niti jaz, niti HB.

– *Ali Vas skrbi misel, da je izprijen nacionalizem zelo blizu fašizmu?*

– Ne počutim se skrajneža, niti najmanj. In ni mi nerodno reči, da branimo narodnjaške politične pozicije. Toda to me ne skrbi kaj preveč. Znam ločevati med obrambnim in napadalnim nacionalizmom. Pod enim se narodi čutijo manjvredni, brez možnosti za samoizgrajevanje, kar seveda povzroča obrambne mehanizme. Je pa še drugačen nacionalizem, ki razmišlja takole: sedaj, ko sem kot vsi drugi, hočem biti nekaj več. Pri tem drugem me ne bo nihče našel.

– *Čeprav ste bili eden izmed "kassov", kot pravi Arzalluz, torej med najtršimi kadri in najbližjimi Eti med vsemi tistimi, ki se vključuje v*

Herri Batasuno, in čeprav Vas sumijo, da v tem trenutku (1992) sodite v sam vrh vodstva Ete, sem mislila, da zaradi Vaše mladosti vse skupaj le ni tako napihnjeno. Toda zdi se mi, da sem se zmotila – Vi zares sodite med "trde" (jastrebe).

– Jaz nisem glava Ete. To govoriš samo zato, ker v resnici ne poznaš "ta trdih".

– *Pred nekaj dnevi je tisk objavil, da KAS (ki vključuje sindikat LAB, mladinsko organizacijo Jarrai in ETO) organizira mrežo terorističnih poveljstev, katerih cilj je zaenkrat povzročati materialno škodo.*

– Ta vest me navdaja z velikim strahom. Bolje rečeno, me zelo skrbi.

– *Toda kaj, mar menite, da je lažna?*

– O tem nimam dovolj podatkov. Ali so v KAS ljudje, odgovorni za atentate, o tem jaz nič ne vem. Lahko da so posamezniki. Toda kot organizacija to ne more biti – prav ta zdravi razum nakazuje, da se to ne more počenjati iz nekega kolektiva navzven, to bi povzročalo preveč negotovosti.

Prevedel Jadran Sterle